

4.6.2008

Dnro 3080/4/06

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Håkan Stoor

KUOLINTODISTUKSEN ANTAMINEN VAINAJAN LÄHIOMAISELLE

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 20.9.2006 päivätyssä kirjeessään - - - terveyskeskuksen henkilökunnan menettelyä. Hän kertoi, että 8.5.2006 häntä estettiin tapaamasta äitiään. Myöhemmin hänelle ei annettu jäljennöstä äidin kuolintodistuksesta.

Lisäkirjeessään 11.12.2007 kantelija pyysi oikeusasiamiestä tutkimaan hänen äitinsä saamaa hoitoa vuosina 2005–2006.

- - -

3

RATKAISU

Katson, että johtava lääkäri on menetellyt lainvastaisesti, kun hän katsoi, että kuolintodistus voidaan luovuttaa vain yhdelle vainajan lähiomaisista. Katson hänen myös menettelleen lainvastaisesti siinä, että hän ei käsitellyt kantelijan asiakirjapyyntöä julkisuuslain 14 §:n edellyttämällä tavalla.

Muilta osin katson, että Itä-Suomen lääninhallitus on 30.8.2006 antamassaan päätöksessä käsitellyt kantelussa mainitut asiat ja ratkaissut ne harkintavaltansa puitteissa lainmukaisesti. Asia ei tältä osin vaadi minulta toimenpiteitä.

En ota käsiteltäväkseni kantelijan lisäkirjeessään esittämää tutkintapyyntöä, joka koskee hänen äitinsä saamaa hoitoa. Tämä johtuu siitä, että Terveysturvakeskuksesta saadun tiedon mukaan asia on siellä tutkittavana.

4

PERUSTELUT

4.1

Asiassa saatu selvitys

Saadun selvityksen mukaan kantelijan äiti oli elinaikanaan kieltänyt potilaskertomustietojen antamisen kantelijalle. Terveyskeskuksen käytäntönä on, että potilaan yhtä omaista pidetään lähiomaisena, jolle kuolintodistus annetaan. Tässä tapauksessa kantelijan veljeä on pidetty vainajan lähiomaisena.

4.2

Kuolintodistuksen antamisen edellytykset

Lääketieteellisen kuolemansyyn selvittämiseen liittyvät asiakirjat kuuluvat potilasasiakirjoihin (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä, 99/2001, 2 §). Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen antamisesta potilaan kuoleman jälkeen säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:ssä (785/1992, muut. 653/2000). Kuolintodistuksen ja muiden kuolemansyyn selvittämiseen liittyvien asiakirjojen osalta on kuitenkin noudatettava kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) erityissäännöksiä (Ks. myös Sosiaali- ja terveysministeriön opas 2001:3. Potilasasiakirjojen laatiminen sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttäminen, jakso 7.2.).

Kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 15 §:n alkuperäisen sananmuodon mukaan kuolemansyyn selvittämisen yhteydessä syntyneitä asiakirjoja (kuten kuolintodistusta) sai antaa "vainajan lähimmälle omaiselle" sekä tämä suostumuksella muillekin. Säännöstä muutettiin kuitenkin 1.3.1998 voimaan tulleella lainmuutoksella (858/1997). Nykyisin voimassa olevan säännöksen mukaan kuolemansyyn selvittämistä koskeviin asiakirjoihin sisältyviä tietoja saa antaa vainajan lähiomaiselle tai muulle hänen läheiselleen. Laissa ei ole mainintaa siitä, että potilaan elinaikanaan antamalla kiellolla luovuttaa hänen potilastietojaan olisi merkitystä tältä osin.

Lainmuutoksen taustalla olevassa hallituksen esityksessä todetaan seuraavaa: "Koska terveydenhuollon tietojen saantiin oikeutettujen piiriä on laajennettu viimeaikaisessa lainsäädännössä ja koska ei ole perusteltua pitää eri lähiomaisia tai vainajan muita läheisiä toisiinsa nähden eri asemassa, ehdotetaan tietojen saantiin oikeutettujen piirin laajentamista koskemaan lähiomaisia ja muuta vainajan läheistä". Saman esityksen mukaan lähiomaisena voidaan pitää vainajan aviopuolisoa ja häneen suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa olevaa sukulaisiaan (HE 56/1997 vp).

Edellä kerrotun perusteella katson, että johtava lääkäri on menetellyt lainvastaisesti, kun hän katsoi, että kuolintodistus voidaan luovuttaa vain yhdelle vainajan lähiomaisista. Lain mukaan lähiomaisilla on itsenäinen oikeus saada tietoja.

4.2

Tietojen antamisessa noudatettava menettely

Kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa ei ole säännöksiä tietojen antamisessa noudatettavasta menettelystä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, julkisuuslaki) koskevassa hallituksen esityksessä todetaan kuitenkin, että julkisuuslakia on sovellettava täydentävästi erityissäännösten rinnalla aina silloin, kun erityislaeissa ei ole yleislaista poikkeavaa nimenomaista erityissäännöstä (HE 30/1998 vp).

Julkisuuslain 14 §:ssä säädetään, että jos virkamies kieltäytyy antamasta pyydettyjä tietoja, hänen on

- 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy,
- 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi ja
- 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi.

Julkisuuslain 33 §:n mukaan viranomaisen antamaan päätökseen saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta.

Tässä tapauksessa johtavan lääkärin olisi siis kieltäytyessään antamasta kantelijalle tämän pyytämiä asiakirjoja tullut kertoa, että kantelijalla on oikeus saada asiassa kunnan viranomaisen ratkaisu valitusosoituksineen. Tällä tavalla kantelija olisi halutessaan voinut saattaa asian hallinto-oikeuden tutkittavaksi. Näin olleen johtava lääkäri on menetellyt julkisuuslain 14 §:n vastaisesti.

5

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3 ja 4 esittämäni käsityksen johtavan lääkärin menettelyn lainvastaisuudesta hänen tietoonsa. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.